

LUISTERGELEIDE Passieconcert 2010**Carl Heinrich Graun (1704 – 1759 Berlijn)****De componist**

Graun was een jongere tijdgenoot van J. S. Bach en een belangrijk vertegenwoordiger van de Italiaanse opera in Duitsland. Hij was koorknaap aan de beroemde Kreuzschule te Dresden en studeerde klavecimbel en compositie. Later wist hij zich te profileren als tenor en kapelmeester aan het hof te Brunswick (1725 – 1735). Daarna benoemde kroonprins en Frederik de Grote van Pruisen hem tot kapelmeester. Naast deze taak moest hij tevens een operahuis (in Italiaanse stijl) opbouwen in Berlijn. Hij schreef daar meer 30 opera's (w.o. *Montezuma*, *Rodelinda*, *Ezio*) en dramatische cantates. Naast instrumentale werken (waaronder een fagotconcert) schreef hij enkele religieuze werken. Met name door deze laatste composities is hij tegenwoordig nog bekend. Hij werd daar in zijn tijd zelfs hoger om geprezen dan Händel.

Het werk: Vorm

Zijn passiemuziek 'Der Tod Jesu' (op tekst van Carl Wilhelm Ramier) spreekt rechtstreeks uit het hart van de toehoorders en werd geschreven in opdracht van de zuster van de koning, prinses Amalia van Pruisen. Het werk kreeg zijn première in 1755, hetzelfde jaar dat Telemann op dezelfde tekst in Hamburg zijn versie liet verschijnen. Grauns werk werd populair om zijn keuze voor Italiaans getinte melodieën, die hij – zelfs in de dubbelfuga nr. 14 – harmonieën gaf in de eenvoudige akkoordenstijl van het Classicisme. Graun toont zich een overgangsfiguur tussen Barok en Classicisme en weet hiermee vorm te geven aan een meer persoonlijke betrokkenheid. De uitvoering van zijn werk was tot 1884 een traditie op Goede Vrijdag aan het Berlijnse Hof.

'Der Tod Jesu' is in wezen een meditatie over het lijdensverhaal van Christus, zonder in recitatieven de letterlijke tekst van het evangelie of citaten van Bijbelse figuren te presenteren, zoals eerder gebruikelijk was. Graun zet weliswaar solisten in maar wisselen elkaar af (of zingen in duet, hetgeen ongebruikelijk was). De solisten vertellen in vrije recitatievorm episodes uit het lijdensverhaal. Daarna volgt dan door de betreffende solist een poëtische meditatie over het gebeuren (de aria). Na een of twee van dergelijke eenheden leveren de koorgedeeltes dan een antwoord, dat 'bekroond' wordt door een koraal (op een alom bekende melodie waar de hele – Lutherse - gemeenschap aan kon deelnemen). De grote rol die het koraal in dit werk kreeg toebedeeld, was een belangrijke oorzaak voor het succes van het werk.

De Opbouw

De Passie is vrij *symmetrisch* opgebouwd en kent een aantal *taferelen* die elk afgesloten worden door een koraal:

nrs. 1 - 2	opening
nrs. 3 - 5	Eerste tafereel
nrs. 6 - 11	Tweede tafereel
nrs. 12 - 15	Derde tafereel
nrs. 16 - 21	Vierde tafereel
nrs. 22 - 24	Vijfde tafereel
nrs. 25	besluit

1 koraal - 2 koor
3 rec. - 4 aria - 5 koraal
6 rec. - 7 aria - 8 rec. - 9 aria
10 koor - 11 koraal

Pauze

12 rec. - 13 aria
14 koor - 15 koraal
16 rec. -17 duet- 18 rec. -19 aria
20 koor- 21 koraal- 22 rec. -23 accomp.
24 koraal - 25 koor